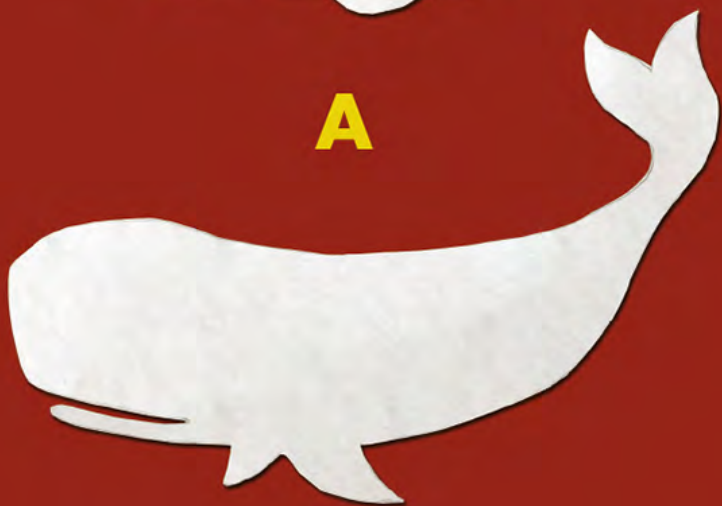

OBLAK

A

VEĽRYBA

• Anne Nesbetová •

Oblak a veľryba

Vyšlo aj v tlačovej podobe

Objednať môžete na
www.albatrosmedia.sk

Anne Nesbetová
Oblak a veľryba – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2018

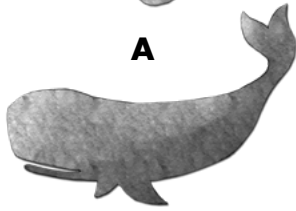
Všetky práva vyhradené.
Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť rozširovaná
bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ALBATROS **MEDIA**

OBLAK

A

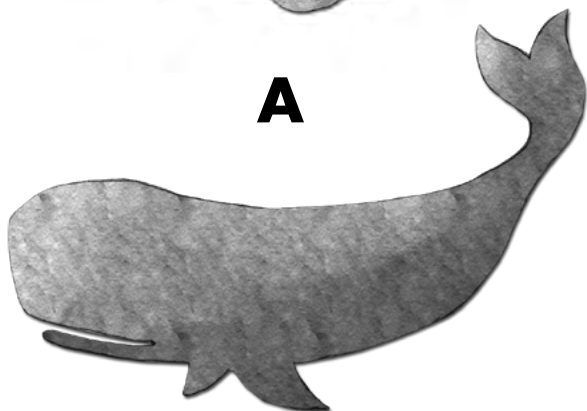

VEĽRYBA

OBLAK

A

VEĽRYBA

· Anne Nesbetová ·

F RAGMENT

Venujem Ines

· Prvá kapitola ·

ÍSŤ, ÍSŤ, PREČ

Noah začal tušiť, že sa niečo deje, vo chvíli, keď v to májové popoludnie ako piatak pozrel do očí svojej mamy. Prišla poňho na aute, ktoré nepoznal – to bola prvá vec. A po druhé, na sedadle spolujazdca sedel jeho otec. No v Noahovej rodine chodil pro deti do školy vždy len jeden z rodičov.

Na zadnom sedadle na kope kufrov stálo ošúchané hnedé vrece prelepené lepiacou páskou. Ak batožinu nechcel zvaliť, musel si sadnúť opatrne.

Vzadu nezostalo dosť miesta ani na jeho školský vak, tak si ho položil dopredu na kolená.

„Ahoj,“ pozdravil rodičov. „Čo sa stalo s naším autom? A čo tie kufre?“

„Zatvor dvere,“ povedala mama. „Je to požičané auto. Musíme sa ponáhľať. Je to naliehavé. A svoj vak podaj otcovi.“

Auto sa odlepilo od obrubníka tak rýchlo, až zapískali pneumatiky, čo bolo super.

Noahov otec sa obrátil dozadu a presvedčivo sa naňho usmial.

„Všetko bude v poriadku,“ oznámil a vzal Noahov vak dopredu. (*V poriadku?* pomyslel si Noah.) „Pravdaže, mali sme ti to povedať vopred. Čo máš v tom vaku?“

Bola to otázka, na ktorú otec očividne nečakal odpoveď. Skôr ako Noah stačil otvoriť ústa, sám rozzipsoval žltý zips na vaku a nazrel dnu. Vnútri bola kopa ceruziek, guma a pokrčené papiere. Okrem toho dve knihy a banán.

„Hej!“ ozval sa Noah a načiahol sa dopredu, pokiaľ mu to dovolil bezpečnostný pás. Od prekvapenia však zo seba viac nedostal. Jeho rodičia boli zvyčajne poriadkumilovní.

„Len to, čo je potrebné. Len to si môžeme vziať so sebou,“ vyhlásil otec a rýchlo sa prehrabával vo vaku. Ako sa ukázalo, pri nohách mal vrece na odpadky a všetky papiere šli razom doň. Potom sa obrátil a žmurkol. „Čo myslíš, je tento banán dôležitý?“

„Čo robíš?“ ozval sa nechápavo Noah. Banán mu bol fuk. Na ostatnom záležalo. „Kam vziať? Počkaj, nevyhadzuj to, to je moja úloha z matiky.“

„Už nie,“ povedala Noahova mama. „Ideme lietadlom, nemôžeme mať so sebou zbytočnosti.“

„Lietadlom?“ zatiahol Noah. „Hneď teraz?“

„Hej!“ odvetila mama. „Je to ten výlet, o ktorom sme hovorili. Myslíš, že tie jazykové nahrávky boli len žart? No tak, nemčina je predsa tvoja silná stránka, nie? *Der-die-das.*“

Poslednú slabiku zaspievala. Bola pravda, že doma počúvali nahrávky z nemčiny. K páskam bola aj učebnica a dokonca vymýšľali pesničky k tabuľkám. Len tak si ich Noah vedel zapamätať, keď si ich spieval. V nemčine bolo priveľa spoluhlások – a priveľa gramatiky, ako rada opakovala mama.

Noahovi sa však gramatika páčila. Jeho mozog zaznamenával dokonale a naučiť sa jazyk znamená naučiť sa určité vzory. Mama teda nežartovala, keď povedala, že na ne má Noah nadanie.

No, nadanie, také neviditeľné. Noah skôr po nemecky rozumel, ako dokázal hovoriť.

„Teraz nemôžeme ísť nikam,“ ozval sa Noah. „Nie sú predsa prázdniny. Prázdniny bývajú v lete.“

Mali to byť prázdniny. Taký bol plán – cez prázdniny pôjdu do Nemecka – teda na prázdniny – do

Čierneho lesa, dajú si koláč, pozrú si kukučkové hodiny a aspoň jeden zámok.

„Okrem toho zajtra mám futbal. Nemôžem ho vynechať. A Zach má v sobotu narodeniny!“

„Zmena plánov,“ vyhlásila mama. „Prepáč, inak sa nedá. A ukázalo sa, že to bude iné Nemecko. Nie zvyčajné Nemecko, ale to druhé. Máme niekoľko hodín na prípravu a organizáciu a potom odlietame.“

Hrôza. Noahovi nič z toho nešlo do hlavy.

A čo sa týkalo narodenín, Zachova mama chcela požičať video *Indiana Jones*. Indiana Jones! Noah otvoril ústa, ale skôr ako z nich niečo vyšlo, ozval sa otec. To rodičia nerobia, keď ich dieťa chce niečo povedať. Niekedy sa príliš starajú do detských kníh, papierov a obalov z cukríkov.

„Hej, pozri sa na toto!“ vykrikol Noahov otec. Práve držal v ruke Noahovu knihu – *Alicu v krajine zázrakov a za zrkadlom*, ktorá kedysi patrila jeho mame. V to ráno si ju vzal z poličky, lebo chcel mať vo vaku vždy niečo na čítanie. Kniha bola ošúchaná, ale veselá. Dávno už prišla o obal; na prvej strane poskakovali vzory radov zajacov nakreslených červeným a čiernym atramentom.

Noahov otec civel na tie zajace a tváril sa pochybovačne.

„Čo myslíš, Lisa, bude to v poriadku?“

„Nie je navyše. Tú knihu práve čítam,“ odvetil Noah a vystrel ruku. Dnes v škole prečítal len prvú kapitolu, ale zdalo sa mu, že to bude veľmi zvláštny príbeh. Staromódny, ale zvláštny. Noahovi sa páčil.

„Nie je v nej napísané žiadne meno? Potom je v poriadku,“ konštatovala mama.

No keď otec hádzal knihu Noahovi dozadu, narazila do sedadla a vypadla z nej kartička, ktorá musela byť dávno zastrčená medzi listami.

„Čo je to?“ opýtala sa Noahova matka. Auto trochu zabočilo doprava, keď sa obrátila dozadu, aby sa pozrela.

„Neboj sa,“ povedal Noahov otec. „Radšej hľad na cestu. Mám to pod kontrolou. Noah...“

No Noah už hľadel na štvorcovú kartičku vo svojej ruke.

„Fotografia!“ vykrikol. Z fotky naňho hľadelo drobné dievča, stálo rovno medzi kolenami veľkému mužovi, čo sedel v kresle. „Hej, kto je to dievča? A ten muž?“

„Ach!“ vydýchla mama a prudko zabočila z diaľnice na odpočívadlo, takže sa Noah musel chytiť sedadla pred sebou. „Ach,“ zopakovala. „Už prídem neskoro.“

Auto so škripaním zastalo. Na odpočívadle nebolo prakticky nič. Sivý asfalt, na ktorom si chúďa dieťa len zodrie kožu z kolien, pár úbohých stromov, budova s toaletou a niekoľko piknikových stolov posypaných vtáčím trusom a nejakými pilinami.

Noahovi sa zachveli ruky.

„Kam prídeš neskoro?“ opýtal sa.

„Je to citát,“ povedala a v tej chvíli si Noah spomenul, kde už predtým počul tie slová: hovorí ich Biely králik na začiatku *Alice v krajine zázrakov*. Vtedy, keď vedie Alicu dolu do diery, do sveta, v ktorom je všetko zvláštne.

Noah mal zrazu čudný pocit. O čo ide jeho rodičom?

„Pozri,“ ozvala sa veselo mama. „Viem, že je to trochu nečakané, ale dobré na tom je, že ideme niekam, kam sa takmer nikto nedostane.“

„Predstav si to ako expedíciu,“ dodal otec a sprisahanecky sa usmial. „Ak ťa niekto pozve na južný pól, povieš áno, však? Je to niečo podobné, ale nejde o južný pól.“

Mama len mávla rukou.

„Vráťme sa k faktom,“ povedala. „Nebude to ľahké, ale ty to zvládneš, Noah. Daj mi tú fotografiu, prosím.“

Noah vystrel ruku, ale pomaly, aby si ju mohol ešte raz prezrieť. To drobné dievča sa mu zdalo akési známe. Malo na sebe slávnostné šaty, na hlavu korunku a v ruke paličku. Oči mala tmavé a žiarili jej, akoby práve objavila také veci, ktoré si ľudia ani nevedia predstaviť. Mohla mať asi štyri roky a vyzerala, akoby vnímala každý detail na vašom oblečení, vaše vlasy, nervózne tiky, ktoré naznačujú, že sa snažíte niečo skryť.

Prezrádzal ju pohľad tých očí: to dievča bola jeho mama. Nepochybne. Hoci mala na fotke len štyri roky, už vzbudzovala rešpekt.

„Mama, veď si to ty!“ vykrikol. Nikdy predtým nevidel fotografiu svojej mamy ako dieťaťa. Vedel, že je to čudné, ale v niektorých rodinách nemajú fotoaparát. Alebo príde požiar a všetky albumy zhoria. To sa stáva. „A to je tvoj otec? Môj starý otec?“

Muž držal v ruke zložené noviny, z ktorých bolo vidieť polovicu titulku napísaného veľkými čiernymi písmenami: KORUNO-

Noah nikdy predtým nevidel na fotografii svojich starých rodičov.

„No tak, daj mi tú fotku,“ nástojila mama. Noah si neuvedomil, že ju stále drží, ale na tej fotografii bolo veľa údajov, bol to hlavolam a Noah začal horúčkovo premýšľať, hneď ako na ňu pozrel.

Napokon vložil fotku mame do ruky a urobil to, čo dokázal jeho mozog: čo najlepšie si ju zapamätal, aby ten obraz mohol použiť aj neskôr.

Myslel si, že to dokáže každý, ale v druhej triede po projekte o koale, ktorý trval celých štyridsať minút a obsahoval milión informácií, mu učiteľ ukázal oba zdvihnuté palce a povedal, že má fotografickú pamäť. Zdalo sa mu, že je to pravda, ale aj nie – oboje zároveň. Fotografická pamäť mohla byť čosi ako fotoaparát, ale Noahova myseľ nepredstavovala až taký dokonalý fotoaparát. Nevedel si „odfotografovať“ vždy a všetko – stále veľa vecí zabúdal, ale keď ten fotoaparát fungoval, keď Noah začul to slabé kliknutie, že sa fotografia uložila do jeho mozgu, bolo dobre. Aj jeho rodičia vedeli, že má dobrú pamäť, občas až dokonalú. Nedokonale dokonalú. Dokonalá nebolo vhodné slovo.

To bolo Noahovo tajomstvo. V rodine s takými vnímavými očami bolo fajn mať nejaké tajomstvo, o ktorom nevedela ani mama.

„Pozri sa na to,“ ozvala sa Noahova mama a pozrela na fotografiu s čudným výrazom na tvári. „Korunovačný deň! Mala som päť a pol a myslela som si, že budem kráľovnou sveta.“

„A prečo by si nemohla byť?“ opýtal sa otec a usmial sa na Noaha.

„Hej, pozri, automat! Choď a kúp si niečo na pitie,“ navrhol o chvíľu a vtisol Noahovi do dlane nejaké drobné. „Ani ísť na toaletu nie je zlý nápad. Máme pred sebou ešte kus cesty.“

Noah otvoril dvere, ale zatiaľ nevystúpil z auta.

V tej chvíli akoby z jasného neba zostúpila na zem hrozná myšlienka a pristála Noahovi rovno na pleci ako zlovestná čierna vrana. Noah sa obrátil a pozrel na rodičov, ktorí sa nikdy nesprávali takto zvláštne. Radšej sa opýtal, aby mal istotu: „Hádam ste nikoho nezabili, čo? Alebo ste vykradli banku?“

Obaja rodičia sa naraz rozosmiali. Mama sa smiala ako šialená, otec sa dlho rehotal, priam burácal ako hrom.

„Nie, nič také,“ povedal napokon otec.

„Expedícia,“ povedala mama. „Nečakaná výprava, spomínaš si? Tak sa pohni.“

Tajný spis 1

ČO BY VÁM MAL POVEDAŤ MIKROFÓN

Dôležitá poznámka: Keby ste počúvali rozhovor Noahovej rodiny, možno pomocou rádiomikrofónu v aute, v ktorom cestovali, čo ľudia niekedy robia, nepočuli by ste to tak, ako

je to zapísané na predchádzajúcich stranách. Je to nielen preto, že rozhovory v reálnom živote sú nesúvislejšie, zložitejšie a nezrozumiteľnejšie ako v knihách, ale v tomto prípade aj preto, že všetko, čo povedal Noah, vyšlo z neho akoby v útržkoch, nie vcelku a veľmi ťažko sa to zachytáva slovami. Je tu zaznamenané, čo chcel povedať a čo si mysleli jeho rodičia (ktorí ho poznali celé roky), že chce povedať, ale nie všetko, čo by zaznamenal taký skrytý mikrofón.

Noah sa totiž zajakával. Neznelo to len ako obyčajná štikútka. Zajakával sa pri mnohých hláskach.

Rozprávať bolo pre Noaha také zložité ako jazdiť na bicykli s kolesom, ktoré chce zrazu len tak pre nič za nič zastať. Plával vetami (keby sme sa tak vyjadrili) a keď prišlo slovo s hláskou b alebo m, to koleso sa jednoducho zastavilo, ako keby zrazu pred ním na ceste vyrástol múr a on aj s bicyklom doň narazil a zastal.

Keď sa to opakuje znova a znova, je veľkým pokušením jazdiť na bicykli tak, akoby mal pomocné kolieska: pedálovať veľmi, veľmi pomaly a opatrne. Alebo na ňom vôbec nejazdiť.

No Noah nechcel zostávať na mieste a nechcel ani mlčať, takže otváral ústa a skúšal to znovu. Taký už bol. Nebol dieťa, ktoré by chcelo mať pomocné kolieska.

„Noah sa nikdy neprestáva snažiť! Má dobrý postoj! Je veľmi vytrvalý!“ hovorili všetci učitelia. „Časom určite z tohto problému vyrastie.“

No zдалo sa, že možno aj nie, možno nevyrastie. Noah si pozrel knihy o zajakávaní, ktoré priniesla domov mama, a zo všetkých tých stránok popísaných drobným písmom sa dozvedel, že hoci malé deti z toho často vyrastú, dieťa, čo má už jedenásť rokov, sa môže zajakávať celý život.

„Nedá sa s tým nič robiť!“ opakovala mu už stý raz mama. „Pozri sa na známych hercov, ktorí si zvykli na zajakávanie. Mysli na nich. Napríklad James Earl Jones, ktorý prepožičal hlas Darthovi Vaderovi – počula som, že sa tiež zajakával.“

Nie vždy pomohlo počúvať o tom, že aj známi herci sa zajakávali, ale teraz sa už isto nezajakávajú. Noah by dal všetky desaťcentovky zo svojej pokladničky, keby počul, ako nejaký známy herec otvorí ústa a zasekne sa. Darth Vader sa zajakáva! Noah by to chcel počuť!

V každom prípade len toľko povedal Noah rodičom v aute a rozprával pritom ako strieľajúca puška. Náhodný svedok by mu ani nerozumel. No Noah a jeho rodičia si po toľkých rokoch rozumeli veľmi dobre.

Aby to bolo jasné: rozumieť slovám, čo hovoria rodičia, nie je to isté, ako rozumieť tomu, o čo im ide, keď vám sčista-jasna oznámia, že nechávajú za sebou svoj starý život, práve v tejto chvíli, práve teraz, dnes.

Zdá sa, že dokonca aj ľuďom, ktorí sa vôbec nezajakávajú, nemusíte niekedy vôbec rozumieť.

· Druhá kapitola ·

ZBOHOM, BATMAN

Keď Noah vyšiel z toalety, našiel rodičov stáť pri odpadkovom koši na parkovisku. Otec doň pchal vrece s ktoviečím, mama držala zápalku pri rožku čohosi, čo mala v ruke. Ukázalo sa, že je to tá istá fotografia, ktorú Noah pred chvíľou našiel v maminej starej knihe.

„Prestaň! Čo robíš?“ vykrikol Noah. Alebo to chcel povedať, ale bol taký zhrozený, že ho neposlúchal ani vlastný hlas. Vydal akýsi zvuk, pripomínajúci syčanie, a to bolo všetko.

Jediná fotografia, na ktorej bola mama ako dieťa, a ona ju chce spáliť? To predsa nemôže myslieť vážne. Čo to robí?

„Nemávaj tak rukami,“ povedala mama a pokojne sledovala, ako plamene požierajú okraje fotografie a popol padá na chodník. „Tak to bude lepšie. Jedno zo zlatých pravidiel cestovateľov znie: Nikdy na seba nepriťahuj priveľa pozornosti.“

„Veď je to len fotka,“ prehodil otec, ale znelo to smutne. Nič už nedávalo zmysel. Potom si Noah všimol v odpadkovom koši žltý zips.

„Veď je to môj ruksak!“ ozval sa. „Je nový.“

Na mnohých vreckách mal krásnu aplikáciu Batmana. Bol to super vak.

„Nič sa nedá robiť,“ prehodila mama. „Musíme sa ho zbaviť. Navrchu je nezmývateľnou fixkou napísané tvoje meno.“

V čom je zasa problém? Ak si nemal na vaku napísané meno, nemohol si si ho vziať na výlet do akvária, a mama to dobre vedela. Sama mu tam minulý mesiac napísala: N. KELLER. A teraz chcú vyhodiť celý vak?

„Je to preto, kam ideme,“ odvetil otec. „Musíme na všetko dávať pozor. No tak, nasadnime naspäť do auta.“

„Ľudia v Nemecku nemôžu mať na ruksaku Batmana?“

„Nejdeme do normálneho Nemecka, ale do Východného,“ povedal otec. „Je za Železnou oponou.“

„Východné Nemecko?“ zopakoval Noah. Nevedel si predstaviť, ako môže vyzeráť opona zo železa. Veď opona by sa mala vo vetre pohybovať.

„Spomínaš si na olympiádu?“ pokračoval otec.

To je pravda, na olympiáde boli dva nemecké štáty. Jedno Nemecko malo so Spojenými štátmi priateľský vzťah, druhé malo vzťah skôr s Ruskom, ktoré sa teraz volalo Sovietsky zväz. Len aby to všetko bolo ešte komplikovanejšie.

„Plavci,“ povedal Noah. „Nemali veľa plavcov?“

„Presne tak! Východné Nemecko, teda to komunistické – alebo Nemecká demokratická republika. Vlast' veľmi silných plavcov. Presne tak. Inak, vieš, že tvoja mama študovala, aby sa stala učiteľkou?“

„Pravdaže,“ povedal Noah. V duchu si myslel, že by bola výborná učiteľka, ktorej by sa všetci báli.

„A teraz robí výskumy aj na...“

Noah dobre poznal aj tú časť: „Na deťoch, čo majú problémy s rečou,“ odvetil. „Ale čo to má spoločné s plavcami?“

Mama zahúkala ako vyplašená sova.

„Nič,“ povedal otec. „Hovoríme o zajakávaní, nie o plávaní!“

„Chcem preskúmať rozličné prístupy v základnom vzdelávaní detí s poruchami reči na Východe

a Západe,“ odverklíkovoala Noahova mama. Povedala to tak rýchlo, akoby tých asi tridsať slabík bolo jedno slovo. „Lebo som prišla na to, že moje tézy potrebujú aj porovnanie. Unikátny komparatívny pohľad. Nejde len o americké školy, ale aj školy z iných krajín, z iného systému. Takže! Rozmýšľaj! Bingo! Východné Nemecko! Ako sa ukázalo, zaujíma ich špeciálne vzdelávanie u nás. A nenájdeš väčšie rozdiely na porovnanie ako s Východným Nemeckom!“

Už znova sedeli v aute. Noahova mama nadšene otočila kľúč a motor sa prebudil k životu. Noah sa obzrel na žltý remeň na svojom ruksaku s Batmanom, ktorý vytrfčal z odpadkového koša, a mal veľmi čudný pocit z toho všetkého, čo sa dialo.

Nezdalo sa mu, že pôjdu na výlet do Čierneho lesa a dajú si tam koláč.

Koláča mu bolo ľúto, ale na druhej strane mama pracovala na svojej postgraduálnej práci v oblasti špeciálneho vzdelávania, odkedy si Noah pamätal. Znamenalo to, že väčšinou čítala knihy s nezáujímavými obálkami a dlhými názvami a občas využívala Noaha ako pokusného králika v rôznych testoch, ktoré mu dávala. Noah aj otec boli hrdí na to, že tvoria rodinu, ktorá podporuje mamu, aby získala doktorát.

„Budú to absolútne neuveriteľné tézy, uvidíš,“ ozval sa otec. „Preto tam musíme ísť čo najskôr.“

„Skôr ako sa tam skončí škola,“ dodala mama. „Máme aj iné dôvody: zmenu vzduchu, dodržať víza.“

„Čo je vízum?“

„Oficiálne povolenie na vstup do krajiny,“ odvetila mama. „Víza do takých štátov ako Východné Nemecko sa získavajú ťažko. Treba vyplniť veľa formulárov. Nemôžeš len tak vyskočiť a rozhodnúť sa, že tam chceš ísť. Najprv musíš požiadať o vedecké štipendium vo Washingtone, D. C., takzvanú Medzinárodnú radu pre výskumy a výmeny – ona financuje také cesty. Už som spomínala, že som dostala peniaze na ten výskum?“

„Je to super téma,“ ozval sa otec. „Pravda, Noah?“

„Pravdaže,“ odvetil Noah, no v duchu premýšľal o plavcoch a koláčoch.

„Ďakujem,“ ozvala sa mama. „Tak sa to všetko začalo. Najprv som dostala to štipendium, a potom muselo Východné Nemecko porozmýšľať, či nám dajú víza. Hrabali sa doslova vo všetkom. Pýtali sa na všeličo. Ale teraz, keď máme víza, môžeme ísť.“

„A kedy sa vrátíme?“ opýtal sa Noah. Nechcel vynechať viac futbalových tréningov, ako bolo treba.

„V Nemeckej demokratickej republike zostaneme šesť mesiacov,“ oznámila trochu ľútostivo mama. „Vtedy nám vypršia víza.“

„Šesť mesiacov?“ zopakoval zdesene Noah. „Povedala si šesť mesiacov?“

Nemohol tomu uveriť. Naozaj tomu nemohol uveriť. Bolo to neskutočné. Cítil, že má stále otvorené ústa, ale bolo mu to fuk.

„Premýšľaj o tom teraz inak,“ navrhol otec. Bola to jeho obľúbená veta, signál, že majú pred sebou niečo výnimočné, nezvyčajné. „Je to niečo ako výlet do rozprávky, čo? Lebo tam sa takmer nikto nedostane a tiež je uzavretá za hrubými múrmi, nie? Niektorí ľudia sa tam dostanú, ale nikto tam nezostane žiť, najmä nie ľudia v tvojom veku a odtiaľto. Teraz máš stopercentnú výhodu, že budeš jediné dieťa z Virgínie, ktoré sa tam dostane.“

„Do rozprávky?“ zopakoval Noah.

„Nie do takej s vílami,“ odvetil otec. „Skôr na také miesta, na ktoré sa dostala Alica v knihe, čo čítaš. Bude to rozprávková krajina s mnohými a mnohými pravidlami.“

„Východné Nemecko je rozprávková krajina? Hm,“ zatiahla mama, vrátila sa naspäť na diaľnicu a zaradila sa do prvého pruhu.

„Bude to zábava,“ tešil sa otec. „Ide len o postoj, o ľudí. Musíme sa naučiť premýšľať trochu inak.“

Mama žmurkla do spätného zrkadla. Noah sa v tej chvíli cítil ako zbitý pes, ak mal povedať pravdu.

„Bude to viac ako len zábava,“ dodala mama. „Dokonca aj vedci na južnom póle, o ktorom toľko rozpráva otec, tam nejdú len tak zo zábavy. Cesta ako naša do toho druhého Nemecka bude viac ako zábava, to ti garantujem: bude aj veľmi výchovná.“

Viac ako zábava?

Noah o tom silno pochyboval.

Tajný spis 2

„DVE NEMECKÁ? PREČO?“

Keď Noah položil otázku, ktorá mu vírila v hlave, odkedy sa dozvedel, že pôjde do „toho druhého Nemecka“ namiesto „normálneho“, otec mu vyrozprával nasledovný príbeh:

Kedysi zúrila na svete hrozná vojna...

V roku 1939 Nemecko napadlo Poľsko a to bol začiatok 2. svetovej vojny. Nemecko sa spočiatku zdalo nezastaviteľné, okupovalo jednu krajinu za druhou, terorizovalo

a zabíjalo ľudí, ktorí nezastávali Hilterove pokrútené predstavy „čistej rasy“.

No keď sa v roku 1941 Sovieti a Američania spojili v boji proti Nemecku, jeho nápor sa zastavil. Sovieti pomaly vytlačili Nemcov z Ruska aj Ukrajiny, potom ich hnali cez Poľsko až do hlavného mesta Nemecka, do Berlína. Spojenci na západnom fronte – Američania, Briti a Kanadania – zasa postupovali cez Francúzsko, ktoré Nemci okupovali od roku 1940. V marci 1945 prešli Spojenci cez rieku Rýn, ktorá tvorí hranicu medzi Francúzskom a Nemeckom. Koncom apríla sa Sovieti dostali z východu do Berlína.

Nemecko kapitulovalo 8. mája 1945.

V sovietskom Rusku a Spojených štátoch, ale aj na celom svete sa ľudia tešili.

No potom sa veci skomplikovali.

Nemecko bolo v troskách a USA a ZSSR (skratka pre Zväz sovietskych socialistických republík) sa stali dvoma najsilnejšími mocnosťami na svete. Možno si pomyslíte, že Američania a Sovieti začali spolu vychádzať lepšie, keď spoločne vyhrali vojnu, ale v skutočnosti napätie medzi Sovietmi a Západom v povojnových rokoch ešte vzrástlo. Rusko a USA mali veľmi rozdielne názory na chod sveta. Američania verili v kapitalizmus, aby ľudia zarábali peniaze ekonomickým rastom, ZSSR bola vedúca komunistická krajina na svete a podporovala štátne vlastníctvo fabriek aj priemyslu ako súčasť „plánovanej

ekonomiky“ – čo znamenalo, že o všetkom dopredu rozhoduje vláda: koľko áut a traktorov vyrobiť tento rok, koľko zubárov bude krajina potrebovať o tri roky odteraz, koľko detí teda má ísť študovať za zubára – rozhodovali o všetkom. Podstata spočívala v dokonalom plánovaní, dejiny nemali priniesť žiadne prekvapenie a všetci mali byť šťastní a spokojní.

Ostatné krajiny sveta sa viac-menej priklonili buď k sovietskemu (komunistickému) modelu, alebo k americkému (kapitalistickému). Tieto rozhodnutia sa však nie vždy udiali demokraticky: Maďarsko, Československo a Poľsko sa ocitli nie vlastným rozhodnutím na východnej strane – sovietskej. Rakúsko a Grécko zostali pod vplyvom Američanov.

A čo sa týkalo okupovaného Nemecka, mocnosti sa rozhodli rozdeliť krajinu na dve časti. V roku 1949 sa britská, francúzska a americká okupačná zóna spojili do Západného Nemecka pod názvom Nemecká spolková republika, východná časť krajiny, ktorú okupovali Sovieti, dostala názov Nemecká demokratická republika a stala sa súčasťou bloku komunistických krajín, takzvaného Východného bloku.

Tým by sa príbeh mohol skončiť, ale dve Nemecká nežili tak šťastne, ako by sa zdalo. Hranica medzi nimi dostala názov Železná opona a bola samá mína a plot.

Aj mesto Berlín rozdelili na dve časti Berlínskym múrom.

· Tretia kapitola ·

PREMÝŠLAŤ TAKTO

Noah v aute strčil knihu do nudného modrého plecniaka (ktorý bol celý od atramentu), čo rodičia vzali ako náhradu namiesto vaku s Batmanom. Už bol plný, mal tam bundu aj ponožky. No nič z toho okrem knihy *Alica v krajine zázrakov*, ktorú tam teraz strčil, nemalo cenu. A čo ak pôjde niekto okolo a všimne si na parkovisku vyhodený vak s Batmanom? Niekto, komu nebude prekážať, že hore pri rúčke je napísané N. KELLER? Možno niekde žijú aj iné rodiny Kellerovcov, možno sa zastavia na tom istom parkovisku, možno...

„Vieš, Noah, ide o to,“ začal znova otec a vyrušil ho z myšlienok, „že sa vyskytlo niekoľko komplikácií.“

Dalo by sa to povedať aj takto: rodičia ho prakticky uniesli, vyhodili mu pokrčenú úlohu z matematiky aj vak s Batmanom – to boli pre Noaha poriadne komplikácie. To, čo sa stalo v priebehu posledných dvoch hodín jeho života, nebolo azda komplikované?

„Vek je prvá vec,“ ozvala sa mama spoza volantu.

„Áno,“ prikývol otec. „Ako som povedal, tam, kam ideme, platí veľa pravidiel a jedno z nich je to, že dávajú pozor, aby sa ľudia zhodovali so svojimi dokladmi. To znamená, že ak tvoj rodný list hovorí jedno, musíš sa s tým stotožniť. A o to ide – o tvoje narodeniny.“

„Bude sa ti to zdať čudné a je nám to naozaj ľúto,“ pokračovala mama, „ale musíš nám veriť, že nemáme iné východisko.“

„Čo je s mojimi narodeninami?“ opýtal sa Noah. Už len samo slovo narodeniny z neho liezlo ako z chlpacej deky.

Stále to bolo čudnejšie a čudnejšie. Narodeniny mal nedávno, dvadsiateho tretieho marca. Veľa detí zo školy s ním šlo na bowling, dostal narodeninovú tortu s jedenástimi sviečkami a kopol darčekov. Nechápal, ako môže cesta do „inéno Nemecka“ ohroziť jeho narodeniny, ktoré už bezpečne oslávil.

„Ide o to,“ pokračoval otec, „že ti chcem povedať, že si sa v skutočnosti narodil v novembri.“

„Čože?“ zatiahol Noah. „Nie. Narodil som sa dvadsiateho tretieho marca. Veď sme šli na narodeniny na bowling, nepamätáš sa? Joey hodil topánky do Larryho a nemali sme dosť...“

Pizze so salámou. Prečo sa to tak ťažko hovorí?

„Pravdaže si na tú oslavu pamätáme,“ povedal otec, „ale ide o to, že to v skutočnosti neboli tvoje narodeniny.“

„Narodil si sa osemnásteho novembra,“ ozvala sa rázne mama. „Presne v ten deň máš narodeniny.“

„Určite nie,“ namietol Noah. No možno len sedel na zadnom sedadle a civel s otvorenými ústami a iba sa mu zdalo, že to povedal nahlas.

Narodeniny sú predsa presne stanovený dátum. Tie sa len tak nemenia.

„Vieš, bol si veľmi nadaný chlapec,“ pokračoval otec. „A v škole platilo, že predčasne neprijímajú deti zo škôlky. Takže sme urobili malú zmenu v dokladoch a vymysleli sme ti nové narodeniny.“

„Určite nie. To sa predsa nedá. To by ste nedokázali ani vy.“

„Vari si si nikdy nevšimol, aký má mama výnimočný talent na falšovanie? Vari si si nikdy nevši-

mol, ako píše mojím rukopisom? Nikdy si nevidel, ako kreslí presné obrázky z bankoviek, keď sa nudí alebo čaká v rade?“

„Aha,“ zatiahol Noah. Ale zmeniť narodeniny? Nie je to nelegálne?

Mama sa naňho usmiala cez spätné zrkadlo. Bol to spokojný, nie veľmi zhovievavý úsmev.

„Praxou sa človek zdokonaľuje,“ prehodila.

„Počkať,“ ozval sa Noah. Začínalo mu byť zle, a nielen preto, že mama vyberala všetky zákruty príliš prudko a blízko pri obrubníkoch. „Chcete mi povedať, že ešte nemám jedenásť rokov?“

„Presne tak,“ prikývla mama. „Jedenásť budeš mať v novembri. Máme šťastie. Dieťa, ktoré cestuje s rodičmi za Berlínsky múr na výskumné vízum, musí byť malé – už desať je veľa rokov.“

„Okrem toho,“ pokračoval otec, „problém je aj s твоjím menom.“

Noah cítil, ako mu tuhnú všetky údy.

„Čo je s mojím menom?“ opýtal sa.

„Ďalšie papiere,“ odvetila mama. „Postgraduálnych študentov kontrolujú na hraniciach podrobnejšie.“

„O to ide,“ otec sa obrátil k Noahovi. „Ľudský život sa mení. Takže je logické, že sa menia aj mená.“

„Naozaj?“ neveriacky zatiahol Noah.

„Pravdaže. Mená sa menia stále. Niektorí ľudia si menia mená po svadbe. Niektorí píšu knihy pod pseudonymom. Nieкто sa napríklad vždy chcel volať Krotiteľ búrky a jedného dňa sa rozhodne, že to aj uskutoční. Niektorí ľudia vyrastú z divokej puberty a povedia si, že sa chcú usadiť v tichej Óáze vo Virgínii pod iným menom...“

„To je aj náš prípad,“ dodala mama.

„Aj vy máte iné mená?“ opýtal sa Noah. „To mi chcete povedať?“

„Bingo!“ vykrikla mama. „Všetci sme si zmenili mená, keď sme prišli do Oázy. To bol cieľ nášho sťahovania. Z začať znova.“

„Aby si bol v obraze,“ pokračoval otec. „Pozri sa na to takto: malé sladké dieťa, narodené v rodine, povedzme, divokých dobrodruhov – to sme boli ja a tvoja mama. Kúzelníci, akrobati, horolezci...“

„Akrobati?“ zatiehla mama. „To hádam nie.“

No uškŕňala sa popod nos, Noah to videl. Určite by z nej bola dobrá akrobatka.

„Dobre, zostaňme pri tých dobrodruhoch,“ navrhol otec. „Keď chcú takí dobrodruhovia mať dieťa, niekedy sa rozhodnú obrátiť list a začať pokojný život. Lebo sú to v podstate milí ľudia, hoci prežili aj divoké dobrodružstvá. Takže urobia všetko preto, aby niekde začali žiť pokojný, bezpečný

život so svojím milým dieťaťom. Mám pravdu? Urobia pre to všetko.“

Požičané auto zahrkotalo, keď mama predbehla nákladiak.

„To sme urobili aj my,“ dodal otec. „Vzdali sme sa svojich starých mien a stali sa z nás tichí, pokojní Kellerovci. Vybrali sme si malé tiché mestečko. Brali sme ťa do tichého parku. Stali sa z nás tichí normálni ľudia. Niekoľko rokov sme boli celkom obyčajní ľudia.“

„Desať rokov,“ opravila ho mama, ako keby to bolo veľmi, veľmi veľa.

„Úžasných desať rokov. Bol to normálny život v Oáze, pravda? Ale teraz má tvoja mama úžasnú príležitosť napredovať vo svojom výskume. Musíme sa jej chopiť. Ide o to, že naše mená, ktoré sme používali v Oáze, boli pekné a užitočné, ale nie sú oficiálne. Je to jednoduché: tých Kellerovcov musíme na chvíľu nechať bokom. Kým sa znova nevrátíme do našej Oázy. Potom sa opäť staneme Kellerovcami.“

„Čo to hovoríš?“ ozval sa Noah, ktorý bol z toho celkom mimo a počas celého otcovho prejavu mlčal. Zrazu si uvedomil, že má úplne suché pery a že mu rýchlo bije srdce. Kellerovcov nechajú tam? „Čo to hovoríš?“ zopakoval. „Hovoríš, že sme žili

v utajení? Že po nás ide mafia alebo niečo v tom zmysle? Sme ohrození? Lebo každý deň normálne chodím do školy. A to sa na skrývanie veľmi nepodobá.“

„Dobre,“ ozval sa mierne otec, „chodil si do školy a splynul si s ostatnými, ak máš na mysli to. Je to celkom jednoduché.“

„Mafia!“ vykrikla mama a rozosmiala sa, akoby to bola tá najsmiešnejšia vec na svete, ktorú kto povedal.

„Ide o to,“ pokračoval otec, „že sme prišli do Oázy, aby sme začali nový život ako milí, pokojní Kellerovci. Ľudia to robia. Začínajú znova. No na tejto ceste do Východného Nemecka sa naše mená a dátumy narodenia musia zhodovať s dokladmi. Tak je to. A čo ak budú naše mená iné, ako sme si zvykli? Je to ako zmena oblečenia. Predstav si to takto: Vari šla Popoluška na bál vo svojich handrách? Vari šla na ten bál na obyčajnej tekvici? Nie! Obliekla si krásne bálové šaty a prišla na zlatom koči. Tak to muselo byť, aby o nej nikto nepovedal: Hej, veď je to Popoluška spoza pece!“

„Otec!“ vykrikol Noah.

„Presne to ti chcem vysvetliť: všetky údaje, ktoré ukážeme vo Východnom Nemecku – v rodných

listoch, sobášnom liste, pasoch a vo všetkom – všetko sa musí presne zhodovať.“

Noahov otec použil slovo údaje, lebo sám bol analytik v nejakej veľkej firme vo Virgínii, ktorá asi pracovala s cennými papiermi, grafmi, hotovosťou a tak. Noah nepoznal podrobnosti o otcovej práci, ale musel tam nosiť kravatu, odchádzal skoro ráno a vracal sa, až keď sa stmievalo. Pravdupovediac, bolo veľmi podozrivé, že otec teraz s nimi sedel v tomto aute, tak skoro v utorok popoludní, hoci mal byť v práci.

„A čo tvoja práca?“ opýtal sa Noah.

„Skončil som tam,“ odvetil otec. „Uvedomil som si, že to za to stojí. Príležitosť žiť za Berlínskym múrom sa objaví len raz za život. Vzrušujúce! A konečne sa mi podarí napísať môj román o norčích farmách.“

Počkať, počkať. Noahovi sa rozkrútila hlava. Už predtým počul otca žartovať o písaní, ale teraz norčia farma?

„Preto je to tak s tými dokumentmi,“ pokračoval otec. „Všetko vo Východnom Nemecku musí byť tip-top, inak by nás za múr nepustili.“

„Dá sa po tom múre vyliezť nahor? Napríklad ako po rebríku?“

Rodičia sa rozosmiali, potom sa obaja zatvárali vážne a prestali sa smiať.

„Niekedy sa o to ľudia pokúšajú, teda tí z východnej strany,“ povedal otec. „Prešlo už dvadsaťosem rokov, odkedy ten múr v Berlíne postavili...“

„V lete v šesťdesiatom prvom,“ dodala mama. „Najprv sme tomu nemohli uveriť. Nikto tomu nemohol uveriť.“

„... a ľudia sa stále snažia cezeň dostať.“

„Prečo?“

„No, majú viacero dôvodov. Vieš, možno majú na druhej strane rodinu. Možno chcú voľne cestovať, nehovoriac o tom, že im nikto nediktuje, kam smú ísť, kde sa majú zdržiavať a čo majú robiť...“

„Hm,“ zahmkal Noah, ktorého rodičia práve vliekli do nejakej komunistickej krajiny, o ktorej nikdy nepočul, a práve štyri dni pred Zachovými narodeninami. „*NASTÚP DO AUTA, NOAH! MÁŠ LEN DESAŤ ROKOV! UŽ ŽIADNY FUTBAL. ŽIADNE HRADY. ŽIADNE KOLÁČE!*“

Vyhŕklo to z neho zlostnejšie, ako mal v úmysle, ale bolo mu to jedno.

„Hm,“ ozval sa otec. „Chápem ťa.“

„Nezmysel,“ ozvala sa mama a v očiach v spätnom zrkadle sa jej zjavil zlomyseľný lesk. „Naša rodina nie je ako komunistická krajina. Mimochodom, otec ti povedal, že to bude zábava.“

Keď povedala slovo zábava, trochu mykla volantom, takže auto mierne vybočilo z pruhu.

„Tak či onak,“ pokračoval otec, „aby sme sa dostali cez ten múr do Východného Nemecka, musíš byť zábavný a vedieť dobre hrať. Znamená to, že tvoje meno a meno na rodnom liste, čo sme poslali do Nemecka, sa musí zhodovať.“

„Volám sa Noah,“ ozval sa tvrdohlavo. „Nikdy som nebol nikým iným, len Noahom.“

„Áno, pravdaže, vždy si bol Noah. No obávam sa, že oficiálne to nie je tvoje meno, takže si všetci budeme musieť zvyknúť na zmenu.“

„Bude to dobrodružstvo,“ pridala sa mama. „Niečo iné! Nasadiš si novú masku!“

„Rýchlo si na to zvykneš,“ dodal otec. „Bude to ako nový zvyk. Keď to zvládneš niekoľko dní, bude sa ti to zdať normálne. Celkom si na to zvykneš, skôr ako si myslíš. V každom prípade existuje istý navigačný vzťah medzi tvojím skutočným menom a tým, ktoré si používal doteraz, uvidíš: jedno znamená, že staviaš lode ako Noe, a druhé, že plávaš vo veľrybe ako Jonáš.“

„Čo?“ nechápal Noah. „Čo, čo, čo?“

Je ťažké čo len dýchať, keď človeka ľudia, ktorí ho zdanlivo majú radi, zrazu nútia nasadiť si masku.

„Tvoje ozajstné meno, zlatko,“ ozvala sa mama a pridala v požičanom aute, „je – a určite sa ti bude páčiť, keď si naň zvykneš – Jonah Brown.“

Tajný spis 3

A NEBOLO TO TERAZ

Čitateľ zdatný v matematike si už zrátal 1961 plus 28 a zisťoval, že Noah (teraz Jonah) sa takto rozprával s rodičmi cestou na letisko nie teraz, ale dávno, už v roku 1989. Noah (Jonah) však nevie, že žije dávno. Myslí si, tak ako my všetci, že žije v prítomnosti. Takže ho v tejto chvíli s tým radšej nebudeme zaťažovať a komplikovať mu situáciu.

Aj tak je celkom ohromený informáciou, že je nielen mladší ako Zach Blumberg, čo je naozaj šok, ale že sa volá Jonah, a nie Noah. Je to len jedno písmeno navyše a trochu poprehadzované poradie písmen, ale boli by ste prekvapení, ako dezorientujúco pôsobí tá zmena.

Bolo mu zle, ako keď na človeka lezie chrípka.

· Štvrtá kapitola ·

JONAHOVA KNIHA

„Pozri sa do svojho nového vaku,“ povedala mama, keď vošli do stánku, kde predávali pizzu a hamburgery.

„Americké jedlo, ale to všetko teraz necháme tu,“ povedal otec cestou na letisko. „Dali sme ti doň knihu, aby ti pomohla. Aj preto, že je zábavná.“

Bola zahrabaná pod všetkými ponožkami a teplým oblečením: malý fotoalbum. Na obale stálo: JONAH BROWN.

„Čo je to?“ opýtal sa Noah.

„Fotografie,“ povedala hrdo mama. „Aby ti pomohli zapamätať si, kto si, tvoje nové meno a všetko ostatné.“

„Mama myslela trochu dopredu,“ ozval sa otec. Na prvej strane bola fotografia domu, ktorý Noah nepoznal. Pred ním stála rozmazaná rodina.

„Čo je to za dom?“

„Jonahov dom,“ odvetila mama. „Niekoľko nasledujúcich mesiacov tvoj dom, dobre? A okrem toho aj Samov a Lindin dom – to sme my s otcom.“

Naozaj? Môžete len tak vziať Marka a Lisu Kellerovcov a urobiť z nich ľudí s úplne inými menami? Noah civel na nepochopiteľné fotky a potom na nepochopiteľnú (ale usmievajúcu sa) mamu.

„Dom? Prečo potrebujeme iný dom?“

„Aby náš skutočný dom v Oáze zostal utajený,“ odvetil otec. „Aby bol v bezpečí a súkromí, len pre nás, keď skončíme s Brownovcami a budeme sa môcť vrátiť naspäť ku Kellerovcov. Nechceme, aby sa vo Východnom Nemecku dozvedeli niečo o našom dome v Oáze. Nechceme, aby ľudia niečo vedeli. Takže Brownovci majú svoj vlastný príbeh. Ako v románe, chápeš? Tento sa odohráva v Roanoke vo Virgínii.“

„V Roanoke?“ zopakoval nahlas Noah, ale vnútri bol čoraz zvedavejší a zvedavejší ako Alica.

„Treba si toho veľa zapamätať!“ pokračoval Noahov otec. „Mená, miesta, dátumy. Preto sme si mysleli, že Jonahova kniha príde vhod.“

„Takže pozri, tu si ako bábätko,“ ozvala sa mama a obrátila stránku. „Nebol si rozkošný?“

Noah mal pocit, že pozná to bábätko na obrázku, ale, pravdaže, bábätká sú všetky rovnaké. Videl Jonaha v bábätkovskej podobe, ktorý sa hral na obyčajnom trávniku.

To bolo stále v pohode.

Potom to však začalo byť čudné.

Najprv uvidel svoju prvú školskú fotografiu, tú, na ktorej sa mu vlasy nalepili nabok. Tú fotku poznal naspamäť. No na protilahlej stránke bol jeden z triednych záberov, kde všetky deti stoja alebo sedia na lavičkách a učiteľka je naboku. Na tej fotke nepoznal nikoho. Na tabuľke na fotografii bolo napísané:

PANI WHEELEROVÁ, PRVÁ TRIEDA
JEFFERSONOVA ZÁKLADNÁ ŠKOLA
ROANOKE, VIRGÍNIA
1985 - 1986

„To nie je moja škola,“ nechápal Noah. „Kto sú tí ľudia? Ja ani nie som na fotke.“

„Ale si,“ odvetila mama. „Tu si, *Jonah Brown*. Do prvej triedy si chodil už dávno.“

Dotkla sa prstom podoby chlapca v strednom rade, ktorý mal tvár takmer celú schovanú za susedom.

„Čože?“ zatiahol Noah.

Mama pokojne obrátila ďalšiu stranu v albume.

PANI DEERBORNOVÁ, DRUHÁ TRIEDA

Ďalšia trieda čudných detí na lavičkách. Mama ukázala na jedno z nich, ktoré sa práve pozeralo do zeme, kým všetci ostatní poslušne otvorili ústa, aby povedali „Syyyyr!“ Jediné, čo bolo vidieť, bol chumáč hnedých vlasov.

„Tu si, Jonah,“ ukázala mama.

Noah nevedel, čo je bizarnejšie: či táto „Jonahova kniha“, alebo to, ako sa správajú jeho rodičia. Ako keby bolo úplne bežné zmeniť meno svojmu dieťaťu, upraviť mu vek a vymyslieť preň úplne novú minulosť, v ktorej sa zamotá.

Otec ho súcitne potľapkal po pleci.

„Ja viem, ja viem! Je to čudný pocit, však? Ale zvykneš si na to. Naučíš sa byť opatrný. Táto kniha je iba pripomienka.“

„Opatrný?“ zopakoval Noah.

„Už sme prebrali jedno z pravidiel pre cestovateľov: nevytrčať z radu,“ povedala o mama. „Ešte je tu ďalšie pravidlo a je také dôležité, že by sa asi malo stať hlavným pravidlom: *Vždy budú počúvať.* Naozaj budú *vždy* počúvať. Doma nesmieme nikdy povedať nič, čo by im mohlo byť podozrivé. NIKDY. To bude naše druhé pravidlo. A jednou

z vecí, ktoré nikdy nesmieme hovoriť, budú mená. Žiadne mená ľudí, Jonah. Ani naše staré, ani nikoho iného. Ja som Linda, tvoj otec je Sam a ty si Jonah. Sme Brownovci z Roanoke vo Virgínii. A, mimochodom, bol si zaľúbený do pani Deerbornovej, tvojej učiteľky v druhej triede.“

Noah o tom všetkom chvíľu premýšľal a zdalo sa mu, že je toho priveľa na to, aby to dávalo zmysel. Priveľa ako lavína, prúd sopečnej lávy, prílivová vlna. Urobil, čo mohol. Vybral si to najmenšie, najvzdialenejšie zákutie lavíny a kúsok z neho odštipol.

„Čo myslíš tým oni?“ opýtal sa. „Kto sú oni, kto stále počúva?“

„Tajná polícia,“ odvetila mama. „Agenti východonemeckej štátnej bezpečnosti.“

„Takmer určite tam budú v stenách ploštice,“ pokračoval otec. „Nie chrobáky. Ploštice, malé mikrofóny, ktoré budú nahrávať všetko, čo povie-me. Budú nás určite odpočúvať, to je isté.“

„Ale prečo?“ Umiestniť mikrofóny do stien sa mu zdalo poriadne nepraktické!

„Pretože sme Američania,“ povedala mama. „A preto budú predpokladať, že sme špióni.“

Vedela civieť ešte lepšie než Noah, mala v tom aj oveľa väčšie skúsenosti. Teraz civela tak dobre, že

Noah nedokázal položiť ďalšiu otázku, ktorá mu prišla na myseľ: *Prečo by si mali myslieť, že sme špióni?*

Rozmýšľal však asi príliš nahlas. Možno otec zachytil jeho hlasnú myšlienku, lebo sa zasmial a povedal: „Nemôžeme sa však cítiť príliš poctení. Myslia si, že všetci sú špióni. A preto špehujú každého. Špehujú cudzincov, špehujú svojich vlastných ľudí. Vo Východnom Nemecku je asi viac špiónov na kilometer štvorcový ako hocikde inde na svete.“

Noah mal pocit, že človek, ktorý vraví niečo také, by mal hovoriť oveľa vystrašenejšie.

„Takže ja sa teraz musím tváriť, že som Jonah Brown, ktorý mal iné učiteľky, v inom meste, lebo východní Nemci si budú myslieť, že sme špióni?“

„Presne tak,“ odvetila mama.

„Nechceme pôsobiť podozrivo,“ dodal otec.

Naozaj, keď sa nad tým zamyslíte, čo by mohlo byť podozrivejšie ako Jonahova kniha s chlapcom s rozmazanou hlavou, ktorý kazí všetky triedne fotky? Čo by mohlo byť podozrivejšie ako z ničoho nič vyzdvihnúť svoje dieťa zo školy, posadiť ho do prenajatého auta a odviezť ho na letisko s tým, že ide na výlet, o ktorom nič netuší? Čo by mohlo byť podozrivejšie než vyhodiť jeho nový ruksak s Batmanom len preto, že na ňom bolo jeho meno?

Otec odhadol, kam asi smerujú Noahove myšlienky. Naklonil sa k nemu a pozrel mu priamo do zmätených, vyjavených očí.

„Pravda je taká, kamarát, že to bez teba nedokážeme,“ povedal. „Úprimne. Teraz máš veľa otázok, ale je to nevyhnutné a ty si ten najmúdrejší, najlepší chalan, akého poznám, a viem, že to zvládneš.“

Spôsob, akým vyslovil slovo „nevyhnutné“, v ňom zarezoval: Z toho šialeného, zmäteného kľbka citov, ktoré mal v hlave, sa začal predierať na povrch malý úponok niečoho nového. Nerozumel, prečo sa toto celé dialo, ale v otcovom hlase zaznelo niečo, čo ho zaujalo. Noah bol potrebný. Bez neho by to nešlo.

„A teraz ako bonbónik prichádzajú pravidlá jeden až deväť, plus mliečny koktail,“ ujala sa slova mama. „Toto nás čaká!“

Tajný spis 4

PRAVIDLÁ, TAK AKO ICH NOAHOVA MAMA

VYSVETLILA PRI MLIEČNOM KOKTAILE

1. Vždy nás budú odpočúvať a často aj sledovať. Nezaбудni na to!

2. Doma nerozprávaj o vážnych veciach; najmä ľudí nemeňuj, mohlo by to im aj tebe spôsobiť veľa problémov, pozri pravidlo 1.
3. Nepríťahuj na seba pozornosť. („To je dobré pravidlo aj v iných krajinách,“ povedal otec. „Nielen v tých, kde sú v stenách ploštice.“)
4. Usmievaj sa. Buď slušný. Nedaj na seba poznať obavy.
5. Ak bude nevyhnutné, aby si hovoril o minulosti, drž sa toho, čo je v Jonahovej knihe.
6. Nikdy nepoužívaj naše staré mena. Naše staré mená na nás budú čakať v Oáze.
7. Ak ti niekto položí otázku, povedz iba najnevyhnutnejšie minimum.
8. Naozaj, nerozprávaj. Skôr ako niečo povieš, porozmýšľaj. Väčšinou však radšej nerozprávaj. Opäť kvôli pravidlu 1. Vždy dodržiavaj pravidlo 1.
9. Ver nám, lebo ťa ľúbime. Neklad' čudné otázky. Spomeň si na pravidlo 3 a vždy, naozaj vždy dodržiavaj pravidlo 1.

Otec k tomu dodal: „Hm, zdá sa mi, že ako novopečený spisovateľ by som mal pridať ešte jedno pravidlo. Na ktorom sme teraz? Na desiatom? Dobré. Pravidlo číslo desať: Popri tom všetkom dôslednom mlčaní, nemračení sa a nevyčnievaní z radu maj stále otvorené oči a uši. Všetko pre teba bude nové a bude to zaujímavé. Všetko si všímaj.“

· Piata kapitola ·

MESTO ZA MÚROM

Poslednú časť cesty do Berlína absolvovali na veľkom zaujímavom lietadle Pan Am, hoci nebolo až také veľké a zaujímavé ako lietadlo, ktorým leteli zo Spojených štátov do Frankfurtu vo Východnom Nemecku. Noah (teraz Jonah) sedel s nosom prilepeným na skle, a, povedzme si pravdu, bol v šoku. No dával pozor. Na všetko naozaj dával pozor a všetko si všímal.

V skutočnosti bol odhodlaný – a nielen pre pravidlo číslo desať –, že si bude všetko všímať.

Áno, šiel na nové zvláštne miesto ďaleko od Oázy vo Virgínii. A, áno, mal sa stať celkom iným človekom, novým človekom, s novým menom a s novým

životom. A, áno – a to asi bolo najdôležitejšie – jeho rodičia sa zrazu správali, akoby mali obrovské tajomstvo, o ktorom on nič netušil.

Spomenul si na to zakaždým, keď jeho rodičia vo všetkých krajinách, na všetkých letiskách a na všetkých kontrolách podávali úplne nové pasy, ktoré patrili „Samuelovi Brownovi“, „Linde Brownovej“ a čo bolo najhoršie, „Jonahovi Brownovi“. Všetko známe tváre a pri nich neznáme mená! Spomenul si, ako sa šli fotografovať do fotoslužby. Mama povedala, že to budú fotky na futbalistický preukaz. Ha-ha-ha. No ako sa to rodičom toľké roky darilo? Ako sa skrývali – seba aj Noaha – ako Kellerovci? Bolo také ľahké zapísať dieťa do školy pod iným menom? Asi áno, ak sa na to podujala Noahova mama. A potom Noah znova pocítil smútok za rucksakom s Batmanom, futbalom aj narodeninovou oslavou a všetkým, čo nechal za sebou v Oáze vo Virgínii. Takmer sa mu uľavilo, keď sa v kabíne lietadla ozval pilotov hlas:

„Dámy a páni,“ oznamoval pilot, „práve sme vošli do vzdušného priestoru Nemeckej demokratickej republiky. Budeme letieť úzkym koridorom, ktorým sa smie letieť do Berlína. Tento koridor nesmieme opustiť za žiadnych okolností, inak by sme znášali vážne následky. Našťastie,

pilot a kopilot majú dlhoročné skúsenosti a výborné navigačné schopnosti a dúfame, že nás dnes z neba nezostrelia.“

„Naozaj?“ šepol Noah otcovi. „Mohli by nás zostreliť?“

Zasekol sa pri slove zostreliť, lebo jeho mozog takú vec akosi nechcel prijať.

„Zdá sa, že náš pilot má zmysel pre humor,“ odvetil otec a tváril sa úplne pokojne. „Neboj sa, určite sa nič také nestane.“

Lietadlo sa prudko obrátilo a pristálo. Zostalo nepohnute stáť v časti patriacej Západnému Berlínu.

Noahovi otec všetko vysvetlil ešte počas letu z Washingtonu do Frankfurtu: z Frankfurtu sa nedalo letieť priamo do Východného Berlína, museli ste letieť do Západného Berlína a potom putovať popri múre. K hranici ste sa mohli dostať rôznymi dopravnými prostriedkami: autom, vlakom, metrom, električkou, čo bolo čosi medzi metrom a vlakom a jazdilo to na koľajniciach po zemi. Alebo ste tam mohli ísť aj pešo, ak ste nemali veľa batožiny.

Noahovi rodičia všetko dokonale premysleli. Noah sa trochu zachvel na studenom vzduchu a potisol svoj kufor po schodoch do autobusu. Predpokladal, že vybrali ten najľahší spôsob: pôjdu autobusom k najbližšej zastávke električky a odvezú sa na

stanicu Friedrichstraße, kadiaľ prechádzali stovky až tisíce ľudí zo Západného do Východného Berlína každý deň za najprísnejšej kontroly.

„Aby si si poriadne užil, čo je hranica,“ povedal otec Noahovi. „Uvidíš, aké to bude vzrušujúce. Prezrel som si nejaké grafy. Kedysi to bola normálna železničná stanica, dnes je z nej úžasný podzemný labyrint. Kilometre kľukatých tunelov a zákrut, akoby sa práve tam malo zistiť, kto môže ísť dnu a kto môže ísť von.“

Noah počúval na pol ucha o všetkých tých tuneloch, no očami pritom sledoval svet za oknom autobusu. Vôbec to tu nevyzeralo ako v Oáze vo Virgínii. Namiesto pekných domov so širokými trávnikmi na priedomí bol Berlín plný staromódnych niekoľkopochoďových budov. Všetky značky a oznamy boli napísané po nemecky. V lietadle veľa nespal a teraz sa cítil vyčerpane. V žalúdku ho štekľil čudný pocit, či je to naozaj pravda, či sa to naozaj deje v skutočnom živote.

Okrem toho pršalo, takže všetko bolo sivé a zvláštne.

Otec čosi napísal na kúsok papiera.

„Vedie to nejako takto,“ vysvetľoval svoj jednoduchý nákres tratí, ulíc a chodníkov. „Jedna trať vedie cez Východný Berlín, ale vezie len Západ-

berlínčanov zo Západného Berlína do Východného. Druhá trať pre Východoberlínčanov zastavuje priamo tu na tejto stanici. Tu sa končí. Takže sa z jednej stanice stali dve, jedna vedľa druhej. Potom stačilo postaviť stenu medzi traťami, aby ľudia nemohli preskakovať z východoberlínskych na západoberlínske vlaky.“

„A potom pridať veľa tunelov,“ pokračovala trochu netrpezlivo mama. „Priprav sa na to, že budeš musieť dávať pozor. A stále si pamätaj pravidlá. Všetky tie pravidlá treba používať! A, prosím ťa, nezabudni, že sa nesmieš stále okolo seba tak podozrievavo pozerat.“

Nemali veľa batožiny, ale aj tak boli nápadní. Ľudia na nich po očku pozerali, ako sa pretláčali aj s batožinou hore schodmi a konečne nastúpili na takzvaný *S-Bahn*, teda čosi medzi vlakom a električkou.

„Dobre, si pripravený?“ opýtal sa otec. „Ideme na to!“

Vlak prešiel okolo ďalších budov, prekrižoval sivú rieku, prešiel okolo niekoľkých čudných komplikovaných štruktúr vrátane ostnatého drôtu...

„Toto je už Východný Berlín,“ ozval sa otec oveľa vzrušenejšie, ako sa Noahovi zdalo vhodné, keď bral do úvahy, aký sivý a nezaujímavý bol svet navôkol.

„Vidíš to? Sme vo Východnom Berlíne fyzicky, ale nebudeme tam skutočne, kým neprejdeme cez kontroly a cez všetky tie tunely. Dobre, vezmi si svoje veci.“

Vlak práve zastavoval v sivej stanici.

Ktosi čosi povedal, keď si vynášali batožinu na nástupište.

Otec mu niečo zdvorilo odvetil.

„Čo povedal ten človek?“ opýtal sa Noah a vlak sa pohol. Oni zostali na nástupišti.

„Nezdržuj nás teraz otázkami, Jonah!“ dudrala mama a jej prísny pohľad hovoril: *Vari si zabudol na pravidlá? Na pravidlo číslo deväť? A predovšetkým na pravidlo číslo 1?*

No otec sa usmial a povedal: „Ten muž sa opýtal, či nejdeme zlým smerom. Ľudia s kopou batožiny smerujúci do Východného Nemecka – to sa každý deň nevidí.“

„Aha,“ zatiahol Noah. Nebol si istý, ako má to vysvetlenie chápať.

Potom zabočili do labyrintu Friedrichstraße a všetko bolo čoraz menej reálne. *Všetko si všímaj*, pripomenul si Noah. Z čudného sivého svetla sa dostali za okná staničnej budovy a zišli niekoľkými schodmi do podzemia, kde zo stropu žiarili tucty fluorescenčných svetiel. Bolo tam svetlo, ale na druhej strane akosi temno, vôbec sa to nepodobalo

na normálne priateľské staromódne žiarovky, pripomínajúce slnečné svetlo, na aké bol Noah zvyknutý. Steny boli obložené trochu lesklým obkladom žltej alebo hnedej farby. Všade okolo seba videl vertikálne obdĺžniky odrážajúce nepríjemné svetlo. A okrem toho tam bolo chladno. Ako keby ste sa ocitli na mieste, kde nechcete byť: v suteréne nemocnice alebo na mieste, kde sú na policiach poukladané strašidelné veci. A všetci, ktorí spolu s nimi zišli dolu po schodoch, sa zoraďovali pred dverami s nápisom: DDR, BRD, ANDERE STAATSBÜRGER.

„To je pre nás!“ zvolal otec. „Iné národnosti. Tu. Určite si už trochu unavený, Jonah. Vyzeráš tak.“

Jonah. Pripomenulo mu to, že už viac nie je Noah, teda aspoň nie tu.

Noah pozrel na otca a prikývol. Bol unavený, pravdaže bol veľmi unavený, ale aj tak si všetko všímal. Napriek tomu, že bol unavený, snažil sa čo najviac vnímať.

Napríklad na strope boli namontované kamery.

Na poriadok v rade dozerali muži v uniformách.

Dvere s nemeckým nápisom pre iné národnosti viedli do čudnej malej miestnosti s bledými preglejkovými stenami. Za vysokým skleneným pultom sedel muž. Pult bol taký vysoký, že Noah muža po-

riadne nevidel, len jeho čiapku a malé zlé oči. Noah chytil otca za ruku, lebo na tomto mieste sa cítil mladší, ako bol v skutočnosti. Mama položila na pult všetky ich pasy a doklady.

Aj nad pultom bola namontovaná kamera.

A rovno nad hlavami mali zrkadlo, takže muž za pultom im videl aj temená hláv. Čo tam však mal vidieť, Noah netušil.

Úradník celú večnosť prezeral ich doklady, posúval ich po pulte sem a tam a skúmal každú stranu. Požiadal Noahovho otca, aby sa pozrel na jednu stranu, potom na druhú, aby mu videl hlavu z oboch bokov. Kládol veľa otázok, ale Noah bol príliš nervózny, aby im rozumel. Potom vstal spoza pultu a nazrel na Noaha.

Noah, ktorý už mal nejaké skúsenosti s tým, že naňho teraz ľudia ustavične hľadeli, si uvedomil, že naňho nikdy nikto takto necívil. Potom sa muž krátko nepríjemne usmial a povedal čosi, čomu Noah zasa nerozumel.

Atmosféra sa však trochu zlepšila. Noahova mama už ďakovala a muž pečiatkoval papiere: BUCH-BUCH-BUCH.

Prešli ďalšími dverami a sledovali ich ďalšie kamery. Znova zišli jednými schodmi nadol a ďalšími nahor.

Potom sa ocitli v trochu väčšej miestnosti, kde boli nízke pulty na ich kufre. Bola to colnica, kde im muži v uniformách prezreli všetku batožinu kus po kuse. Potom vzali na podrobnejšiu prehliadku otcove noviny *New York Times* a časopis a mamine knihy na dizertačnú prácu. Vzali aj otcove prázdne poznámkové bloky a dve knihy z Noahovho ruksaka – *Alicu v krajine zázrakov a za zrkadlom* a Jonahovu fotoknihu. Potom požiadali Noahových rodičov, aby spísali zoznam všetkého, čo vezú so sebou. Všetkého.

„Aj karí?“ opýtala sa Noahova mama.

Aj karí. Muž, ktorý jej odpovedal na otázku, sa vôbec neusmial.

Noahovi sa uľavilo, keď sa z bočnej miestnosti vrátil muž so všetkými ich rodinnými knihami.

New York Times sa však nevrátili. Ani časopis (*Time*), ktorý v lietadle čítala Noahova mama.

Všetko si znovu zbalili do kufrov.

„Vitajte v Berlíne, hlavnom meste Nemeckej demokratickej republiky,“ ozval sa jeden z uniformovaných strážcov a ukázal dopredu na schody, ktoré viedli naspäť do vonkajšieho sveta.

Ako dobre bolo zasa vonku!

No toto vonku bolo na druhej strane za múrom. Na východonemeckej strane. A vyzeralo to tam

naozaj inak. Aj ľudia boli inak oblečení. Autá boli iné. Aj vzduch voňal inak – naozaj to boli čudné pachy. Na uliciach nebolo veľa ľudí. Aj v iných ohľadoch tu mal človek nejaký iný pocit – ale Noah presne netušil aký.

Ako keby ste sa premiestnili z farebného filmu do čierneho-bieleho.

Noahova mama to povedala nahlas skôr ako on: „Prvý raz mi chýbajú bilbordy a reklamy.“

Všetky budovy boli také sivé! Aj nebo bolo sivé, ale to nemalo predsa nič spoločné s hranicami.

Čakalo na nich auto, ktoré po nich poslali, aby ich zaviezlo to tej najsivšej a najpochmúrnejšej budovy, v ktorej sídlilo ministerstvo školstva.

Tam chvíľu čakali vo veľkej miestnosti, v ktorej pod nohami vŕzgala drevená podlaha. Noahovi rodičia sa tam rozprávali po nemecky s niekoľkými úradníkmi. Trvalo to celú večnosť, až napokon jedna žena naložila ich kufre do iného auta, oveľa menej zaujímavejšieho ako prvé. O niekoľko minút zastali pred štvorposchodovou bytovkou. Vedľa nej stálo niekoľko veľmi podobných, všetky s výhľadom na „krásny park“ na opačnej strane ulice, ako poznamenala tá žena.

Park však bol samý plot, cement a stroje. V okolí sa asi veľa stavalo. Keď vystupovali po schodoch do

domu, Noah si všimol, že po toľkých cestách vzadu v autách mu začína byť trochu zle od žalúdka.

„Len počkajte, keď to uvidíte. Budete mať byť naozaj vysokého štandardu,“ povedala žena strohou angličtinou. „Ministerstvo školstva ma požiadalo, aby som ho pripravila. Je súčasťou najnovšieho programu výstavby bytov. Kultúrne vybavený.“

Pozrela na Noaha a strčila kľúč do zámky bytu na treťom poschodí.

„Mala som dojem, že budeš trochu menší,“ dodala. „Uvidíš, čo mám na mysli. V izbe máš opice a žirafy.“

Naozaj? Opice a žirafy?

Možno mal už Noah halucinácie, ale chvíľu v duchu naozaj uvažoval nad možnosťou, že by v byte v tomto smutnom sivom meste mohli byť opice a žirafy. Dokonca si pomyslel, že stropy sú nízke aj pre tú najmenšiu žirafu, ale vôbec si nevedomoval, ako nelogicky premýšľa.

„Poďte a pozrite sa!“ povedala žena z ministerstva a hrdo ukázala rukou. „Len si predstavte, za týždeň som minula dvadsaťtisíc mariek!“

V obývačke pri jednej stene stáli drevené vitríny, bol tu televízor, čudná lampa visiaca pokojne na umelej hodvábnnej šnúre, príliš prepchatá pohovka a všelijaké drobnosti, na ktoré žena pyšne ukazo-

vala: televízor s diaľkovým ovládaním! Rádio! Prístroje! Zlatistý koberec od steny po stenu! Tri krásne výstavné knihy, jedna o maľbách Hieronyma Boscha, druhá s názvom *Mýty antiky* a tretia *NDR v obrazoch!*

V malej kuchynke boli všelijaké prístroje. Z chodby sa šlo do dvoch izieb: jedna bola pripravená pre Noahových rodičov a v tej bol trezor so zámkom na číselný kód. „Tam si môžete odložiť všetky tajomstvá,“ povedala žena. V druhej izbe, ktorú žena nazvala *Kinderzimmer*, teda detská izba, boli naozaj opice a žirafy. Lenže namaľované na stenách.

Noah nečakal, že ho vo Východnom Berlíne budú čakať opice a žirafy, to teda určite nie. Sadol si na posteľ a pozrel na ženu, ktorá ďalej vychvaľovala všetky vymoženosti detskej izby. Potom obrátila hlavu a pozrela sa naňho. Bolo to také náhle, že si musela všimnúť, aký je Noah unavený.

„Chudák Jonah,“ prehodila.

Obrátil hlavu, aby sa pozrel, kde ten chudák Jonah je, a zistil, že žena sa pozerá naňho, na Noaha. Lebo ten chudák Jonah bol on.

V poriadku, bude Jonahom, kým to bude potrebné. Zvonka bude Jonah, ale pod maskou – sľúbil sám sebe – nikdy nezabudne, že je Noah.

Bože, tie zvieratá na stenách! Krútila sa mu z nich hlava. Mal pocit, akoby sa naozaj ocitol na rozkývanej arche.

Tajný spis 5

ROZVRÁTENÝ BERLÍN

Je tu čosi prekvapivé: Berlín neležal na hranici medzi Východným a Západným Nemeckom. Keď Noah prvý raz počul o Berlínskom múre, predpokladal, že mesto malo smolu a ocitlo sa rovno na hranici, preto sa rozdelilo. No nebolo to tak.

Berlín vyzeral ako zložitý ostrov, ktorý osamelo plával vo východnej časti Nemecka, bližšie k Poľsku ako k Západnému Nemecku.

Keď spojenci po 2. svetovej vojne Nemecko rozdelili, zničili Berlín, ktorý bol hlavným mestom nacistického Nemecka. Nemecko si rozdelili na štyri časti a každú z nich ovládala jedna veľmoc.

No keď sa z Nemecka stala Nemecká spolková republika a na východe vznikla Nemecká demokratická republika, Berlín sa rozdelil ako vlašský orech na zónu, okupovanú Sovietskym zväzom, a časti okupované Američanmi, Francúzmi a Britmi, teda na Východný a Západný.

Východný Berlín sa stal hlavným mestom Nemeckej demokratickej republiky. Západný Berlín v podstate zostal okupovaným mestom: oficiálne na nebol súčasťou Nemeckej spolkovej republiky, ale stále ho sledovali oči spojencov: Francúzov, Britov a Američanov. (Nehovoriac, že sa ocitol aj pod drobnohľadom Sovietov).

A tak zostal Berlín rozdelený celých štyridsať rokov. Ťažko uveriť, čo?

V rozdelenom Berlíne sa naplno prejavila takzvaná studená vojna (kapitalistov proti komunistom, západnej demokracie proti sovietskemu bloku). A medzi dvoma časťami Berlína vznikol „antifašistický ochranný múr“ z betónu, ostnatého drôtu, osvetlený svetlometmi a strážený patrolami so psami.

Tak ho niekedy nazývali východní Nemci.

Obyčajní ľudia ho volali len múr a všetko na ňom nenávideli.

· Šiesta kapitola ·

YO-YO V BERLÍNE

Keď sa Noah na druhý deň zobudil, nič už nebolo ako predtým. Všade vládlo ticho, po čudnej Nemke ukazujúcej na zlatý koberec a obrazovku ani stopa – existovala vôbec? Okrem toho bol hladný.

Kývnutím hlavy pozdravil žirafy a opice a prešiel po koberci do kuchyne, kde našiel otca piť kávu a listovať v akomsi zápisníku.

„Dobré ráno, Yo-Yo!“ povedal otec. „Spal si dosť dlho.“

„Yo-Yo?“ začudoval sa Noah.

„Práve mi to napadlo,“ povedal otec. „Nemci ne-vyslovujú tvoje meno ‚Džonah‘, tak ako ho vyslovujeme my, *J* vyslovujú ako *Y*. To znamená, že